

ALTRES EXEMPLES DE SISTEMES DE CATEGORIES I DEL PROTOCOL D'APLICACIÓ

Sistema de categories tipus etograma: activitat dels pollets en sortir de la closca

1. Conductes embrionàries

1.1. Crides tipus aflicció

- 1.1.1. Piular
- 1.1.2. Crit suau
- 1.1.3. Crit
- 1.1.4. Xiscle

1.2. Crides tipus plaer

- 1.2.1. Refilar
- 1.2.2. Sol·licitació d'aliment.
- 1.2.3. Sol·licitació d'apinyament.

2. Conductes maternals

2.1. Moviments del cos.

- 2.1.1. Moviment indeterminat.
- 2.1.2. Fer girar l'ou.
- 2.1.3. Tornar a col·locar-se.

2.2. Moviments del cap

- 2.2.1. Picotejar
- 2.2.2. Fer soroll amb el bec.

2.3. Vocalitzacions

- 2.3.1. Cloqueig.
- 2.3.2. Petició de mitjancer.
- 2.3.3. Sol·licitació d'aliment.
- 2.3.4. Veu suau d'alarma.

1. INTERVENCION PROFESORADO

1.1. Organización de la tarea (dirigida a grupo/individuo)

- 1.1.1. Espacio
- 1.1.2. Tiempo
- 1.1.3. Recursos
- 1.1.4. Contenido matemático
- 1.1.5. Contenido formal
- 1.1.6. Distribución de roles (del alumnado, autoadjudicado explícito o autoadjudicado implícito)

1.2. Ejecución de la tarea (dirigida a grupo/individuo)

- 1.2.1. Preguntas (abiertas, cerradas, de evaluación abierta, de evaluación cerrada)
- 1.2.2. Respuestas (concretas, globales, de conformidad)
- 1.2.3. Indicaciones (disciplinares, de contenido matemático, de contenido formal, de interacción).

2. INTERVENCION ALUMNADO

- 2.1.1. Situación de juego (alumno-alumno; alumno-profesor/a)
- 2.1.2. Preguntas (cerradas, abiertas, normativas)
- 2.1.3. Respuestas (correctas, incorrectas, parciales)
- 2.1.4. Corrección (alumno-alumno, alumno-profesor/a, autocorrección)
- 2.1.5. Indicaciones (alumno-alumno, alumno-profesor/a)
- 2.1.6. Rol docente
- 2.1.7. Evaluación (alumno-alumno, alumno-profesor/a)
- 2.1.8. Autoadjudicación de rol

Sistema de categories en clínica: Avaluació de l'ansietat en pacients depressius (Katz et al. , 1993)

1) Retardament

- Moviment i parla lents
- Parla monòtona (i lenta)
- Parla molt suaument

2) Agitació

- No pot parar de moure's
- Grapejar
- Tremolor de mans
- Recargolar mans

3) Expressió facial afligida

- Plorós/a
- Parpelles baixades
- Pengen comissures dels llavis

4) Neguit corporal

- Postura relaxada, còmoda.
- Rigidesa i constricció
- Queixes sobre el cos

5) Vaguetat

- Mirar al buit
- Manca de contacte visual
- Expressió d'indecisió

6) Adaptació positiva

- Actitud empàtica
- Gaudeix estant amb altres
- Contesta lliurement
- S'ho mira amb optimisme

7) Hostilitat

- S'enfada
- Es queixa
- Se sent ofès/a
- Es mostra ressentit/da

(Sistema de categories expressives i interpretatives: no s'inclouen els indicadors descriptius)

Sistema de categories en clínica: Instrument observacional per al diagnòstic de l'autisme (Freeman et al. , 1984)

I. Conductes en solitari

A) Manipulació del cos

B) Conductes estereotípiques en solitari

I.B.1. Salt repetitiu (al mateix lloc)

I.B.2. Fer volar les mans (oscil·lacions)

I.B.3. Gesticulacions i ganyotes.

I.B.4. Volta(es) sobre si mateix.

I.B.5. Estirar / arronsar dits

I.B.6. Locomoció (de puntetes, al pas, bressolar-se, sacsejar cap)

II. Relació amb objectes (joquines)

A) Utilització sensorial específica

II.A.1. Posar-se objectes sobre ulls/oïdes

II.A.2. Examen visual detallat.

II.A.3. Fregar superfícies

II.A.4. Objectes a la boca (llepar, xuclar, mossegar, besar...)

II.A.5. Ensumar

II.A.6. Tocar o passar la mà amb la punta dels dits.

B) Manipulació ritual i estereotípica

C) Ús intencional

D) Ús no intencional

E) Canvis del focus d'atenció

III. Relació amb observador

A) Portar i guiar l'adult agafat de la mà.

B) Mirar a l'observador

C) Parlar a l'observador

(No ha estat inclosa la part del sistema dedicada al llenguatge en solitari)

DESENVOLUPAMENT I CARACTERITZACIÓ D'UN SISTEMA NOMINAL: ACTIVITAT DELS LLOPS A LES INSTAL·LACIONS DEL ZOO DE BARCELONA

1. ACTIVITAT: L'animal es mou o es desplaça, o bé manté alguna postura definida amb orientació perceptiva clara; no dorm.

1.1. NO SOCIAL: No intercanvia missatges, no interactua, ni amb companys ni amb entorn, públic o cuidadors; però sí que pot dirigir la seva atenció cap a ells. Això es veu en la direccionalitat del cos, orientació del musell, mirada, etc.

1.1.1. CONTROL ENTORN

1.1.1.1. **Control perceptiu (CP):** Ensumar objectes o llocs (no companys, que es classificaria com CS); rascar amb la pota ràpidament el terra abans d'ensumar (diferenciar de ED i PJ -veure- per mitjà del context consegüent); mirar o escoltar sostingudament amb les orelles sovint dretes (> 6") cap a companys, públic, cuidadors o ambient en general; exploració tàctil, visual o olfactiva d'objectes poc familiars (per exemple, episodi de "joc amb taronja"). Si la duració d'escoltes o mirades fos inferior a 6" i no hi hagués cap altre indicador de CP, ni es donés cap altra categoria, classificaríem la conducta com "inactivitat" (IN). Pot incloure vocalitzacions (a partir d'ara "piv").

1.1.1.2. **Deambulació (DM):** Desplaçament, marxa, translació, al pas o al trot, podent presentar una cadència irregular i incloure parades en diferents indrets, ja que sol tenir caire exploradors (piv). La parada no hauria de ser superior a 6" ; si ho fos es tractaria de CP, però això no ha de plantejar problemes de registre atès que aquest és instantani.

1.1.2. ALIMENTACIÓ

1.1.2.1. **Menjar (MN):** Introduir a la boca, mastegar, rosegar, engolir, aliments de qualsevol tipus, excepte herbes (veure 1.1.5.1., RH). Inclou, per tant, rosegar ossos. Anar, adreçar-se, a menjar (meta detectada *a posteriori*).

1.1.2.2. **Beure (BE):** De la manera característica en els cànids, a cops de llengua.

1.1.2.3. **Enterrar / Desenterrar (ED):** Amagar sota terra menjar després d'haver excavat el terreny amb les potes i colgat la peça d'aliment; o bé executar l'operació inversa, recuperant l'objecte prèviament amagat, o algun altre, valent-se de potes i boca.

1.1.2.4. **Regurgitació (RE):** Vomitar menjar després de les arcades típiques.

1.1.3. JOC INDIVIDUAL

1.1.3.1. **Joc motor (JM)**: Estirar-se panxa amunt, rebolcar-se, refregar-se, córrer fent saltirons amb la motricitat exuberant, àmplia (moviments exagerats) pròpia d'aquestes situacions. El bany en l'estany també pertanyeria a aquesta categoria. També es considerarà **joc motor** "caçar" algun objecte substitutiu (fulles, per exemple), o fins i tot la caça *individual* d'algun animal (coloms, per exemple) en el cas de que aquesta es produís realment.

1.1.4. AUTOGROOMING

1.1.4.1. **Gratar-se (GR)**: Amb les potes de davant o de darrera, amb les dents, o contra l'escorça d'arbres, contra filats, etc..

1.1.5. ACCIÓ SOBRE L'ENTORN

1.1.5.1. **Rosegar herbes (RH)**: Agafar amb el musell herbes o tronquets i mastegar-los durant una estona sense arribar a menjar-se'ls (no discriminem entre rosegar herbes en aquest sentit i en l'eventual de "purgar-se" per aconseguir regurgitar - veure 1.1.2.4., RE).

1.1.5.2. **Preparar-se el jaç (PJ)**: Excavar el terra, amb moviments semblants a la fase "Enterrar" de ED, però ara amb el resultat de deixar al descobert una capa de subsòl, sobre la qual l'animal jeu a continuació.

1.2. SOCIAL : L'animal focal intercanvia missatges amb un, o més d'un, animals del grup, o amb cuidadors o públic; es comunica amb ells, sent palesa la interacció, és a dir la seqüència d'accions corresponents i concatenades entre emissor i receptor. Inclou casos d'interacció virtual, com el marcatge territorial.

1.2.1. JOC SOCIAL

1.2.1.1. **Joc social (JS)**: falsa lluita, persecucions que no acaben en un atac declarat (és a dir, amb mossegada efectiva) i amb la cadència de moviment típica del joc (motricitat exuberant, moviments amplis); rebolcades, postura d'invitació al joc (estenen les potes davanteres, bastant separades, i ajupint la part anterior del cos, el musell cap endavant). Piv: les vocalitzacions també ajuden a distingir aquesta pauta de les agonístiques, especialment el lladruc d'invitació al joc, agut i curt. Podria incloure falsa muntada i caça substitutiva (fulles, papers, etc.).

1.2.2. COMPETICIÓ AGONÍSTICA

1.2.2.1. **Lluita (LL)**: Atacs amb potes i dents; moviments bruscs, ràpids i dirigits. Piv (grunys i lladrucs característics).

1.2.3. COMPETICIÓ ANAGONÍSTICA

1.2.3.1. **Amenaces (AM)**: Presenta diverses formes. L'animal pot ensenyar les dents, en general grunyint. Les orelles poden estar més o

menys tirades enrera, el cos orientat frontalment o lateral cap a l'altre animal. Una altra modalitat és l'aproximació rectilínia, amb mirada fixa i moviments cadenciosos, si va seguida de l'allunyament o submissió de l'animal a qui va adreçada (interpretació per conseqüència; altrament és difícil d'interpretar).

- 1.2.3.2. **Submissió (SU)**: Posar-se panxa amunt o jeure de costat, allunyar-se lentament amb la cua eventualment baixa, cedir el pas. En aquests darrers casos la interpretació hauria de recolzar en una aproximació prèvia d'un altre animal, interpretable com amenaça (vegeu 1.2.3.1.), o en el seu atac manifest (ancoratge empíric recíproc).
- 1.2.3.3. **Marcatge de l'espai (MR)**: Inclou orinar o defecar en les postures característiques en diferents indrets del tancat. Abraça també les ocurrencies de marcatge d'aliment (que repercuteix igualment en la senyalització de fites concretes).
- 1.2.3.4. **Disputa incruenta (DI)**: Dos animals competeixen per un mateix recurs sense arribar a lluitar ni amenaçar. El cas més típic es presentarà quan estirin d'un tros de carn, fent cada un d'ells presa en un extrem i tractant d'arrancar-lo de la boca del contrincant. Si tots dos van caminant una estona, en paral·lel, amb una part del tros de carn a cada boca, seguirà considerant-se DI, no CC, a menys que la seqüència aboqui a un repartiment de l'àpat (interpretació per conseqüència). Podria tractar-se també, en comptes de carn, d'una "joguina" (drap, tronc o algun element introduït per a l'enriquiment ambiental).

1.2.4. COOPERACIÓ.

- 1.2.4.1. **Conducta cooperativa (CC)**: Activitat en grup (2, 3, 4 animals) coordinada i/o orientada en la mateixa direcció. Per exemple, caça en grup (coloms, rates - no fulles, posem per cas, car llavors es tractaria de joc social, JS); també, amenaça o atac en grup adreçats a un company, públic, cuidador. Igualment, enterrar i/o desenterrar en grup. Piv: els udols en cor, si es donessin, també serien un exemple.

1.2.5. INTERACCIONS NEUTRES

- 1.2.5.1. **Contacte social (CS)**: Aquesta és una categoria "calaix de sastre"; és a dir, entren dins d'ella totes les ocurrencies de conducta social intraespecífica que no són ni joc, ni agonístiques, ni anagonístiques, ni definidament cooperatives. Inclourà, doncs, salutacions (aproximacions remenant la cua, orelles més o menys baixades), contactes cos a cos, al.logrooming, reconeixement olfactivu d'un congènere i seguiments (un animal segueix un altre que està duent a terme qualsevol activitat - deambulació, menjar, social, etc.- sense participar-hi clarament ni iniciar una interacció de manera activa).

1.2.6. INTERACCIONS INTERESPECÍFIQUES

1.2.6.1. **Interacció amb cuidador(s) (IC):** Qualsevol intercanvi comunicatiu o expressiu (bilateral o unilateral) amb els cuidadors del Zoo, tant si l'animal és actiu com si és passiu. Piv.

1.2.6.2. **Interacció amb públic (IP):** Igual que l'anterior, però en relació amb el públic davant de la instal·lació. Piv.

2. NO ACTIVITAT: L'animal és en repòs, quiet, dorm o senzillament no exhibeix cap de les conductes anteriors ("categoria buida")

2.0.0.1. **Inactivitat (IN):** Animal immòbil, amb els ulls tancats o mirant al seu voltant de forma desatenta, sense alçar les orelles, sostenir la mirada, ensumar, etc..

2.0.0.2. **Estirar-se (ES):** Moviment característic dels cànids, amb extensió de les potes davanteres, juntes i paral·leles, el cap baix i la gropa alçada. De vegades també s'estiren cap a enrera les potes de darrera.

REGLES DE PRIORITAT

Les vint categories d'aquest sistema nominal són, a priori, exhaustives i mútuament excloents (sistema EME). Això significa que, en els punts temporals de registre, cada animal registrat estarà fent necessàriament alguna d'elles, sent impossible que la conducta exhibida en aquell moment no pertanyi a alguna de les classes previstes abans.

Així mateix, en un sistema EME no s'ha de produir més d'una categoria per animal en cada punt de registre; és a dir, les categories enumerades no es poden donar simultàniament. En general això sembla garantit, però es clar que s'ha de comprovar en algunes sessions prèvies d'assaig. A més, hi ha un parell de casos en els que hom pot preveure que algun cop es violarà aquest principi d'exclusivitat temporal: en concret sembla possible que alguna categoria de **competència** es doni al mateix temps que una de **cooperació**, o que una certa conducta es pugui interpretar d'aquestes dues maneres alhora. Per exemple, els llops **1** i **2** poden atacar, escometre, o amenaçar un llop **3**, de manera que si l'animal registrat és **1**, la seva conducta és competitiva respecte **3**, però cooperativa respecte **2**. Igualment hi ha perill de que les categories de cooperació es donin de forma concurrent en el temps amb d'altres com **enterrar** o **desenterrar**. I en general podria succeir que algunes categories no socials es donessin al mateix temps que altres de conducta social (per exemple, un animal podria gratar-se durant l'execució d'una amenaça). Pot ser que aparegui algun altre cas, encara que en la majoria de conductes sembla que la pròpia definició de les categories i el fet de que el registre és instantani impedeixen l'encavalcament temporal entre elles.

Per tal d'evitar aquests riscos definim **regles de prioritat**:

A) Quan es donin simultàniament una categoria de conducta social i una de no social, **es registrarà solament la conducta social.**

B) Quan es donin simultàniament en un punt de registre una categoria de competència i una de cooperació, **es registrarà solament la categoria de competència.**

C) Quan es donin simultàniament en un punt de registre una categoria de cooperació i qualsevol altra que no sigui de competència, **registrarem només la categoria de cooperació.**